

14. Речка А. М. Жанрова специфіка «драми для читання»: автореф. дис. ... канд. філол. наук: спец. 10.01.06 «Теорія літератури» / А. М. Речка. – К., 2002. – 20 с.
15. Слюсар Н. О. Структурно-функціональні особливості драматургічних текстів: автореф. дис. ... канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова» / Н. О. Слюсар. – Дніпропетровськ, 2004. – 18 с.
16. Толчеева К. В. Авторская ремарка как средство визуализации и характеристики персонажа / К. В. Толчеева // Вестник ВГУ. Сер.: Лингвистика и межкультурная коммуникация – 2007. – № 1. – С. 51–59
17. Чистюхин И. Н. О драме и драматургии / И. Н. Чистюхин. – [eBook], 2002. – 279 с.
18. Большая советская энциклопедия. [Электронный ресурс]. – 3-е изд. – М.: Совет. энцикл., 1972. – Режим доступа: <http://bse.slovaronline.com/>
19. Словник Української мови. – К.: Наук. думка, 1977. – Т. 8. – 929 с.
20. Williams T. Orpheus Descending: A Play in Three Acts / Tennessee Williams // Three American Plays. – Moscow: Progress Publishers, 1972. – P. 223–307
21. Wilder T. Three Plays by Thornton Wilder / Thornton Wilder. – New York: A Bantam Book, 1957. – 227 p.

Гнатко Лидия. Авторская ремарка как разновидность паратекста в пьесах «Орфей спускается в ад» Теннесси Уильямса и «Сваха» Торнтон Уайлдера. В статье исследуется авторская ремарка как разновидность паратекста в пьесах «Орфей спускается в ад» Теннесси Уильямса и «Сваха» Торнтон Уайлдера. Определены разновидности ремарок в этих драматических произведениях и выделены такие типы: «интерьер», «введение действующего лица», «эмоциональное состояние персонажа», «движение персонажей», «музыкальное сопровождение». Проведен анализ с целью обозначения экстрастилистических средств характеристики действующих лиц в среде их сценического общения, так как авторская ремарка играет значительную роль в характеристиках ситуаций и эмоциональных состояний персонажей. Предпринят сравнительный анализ лингвостилистических и прагматических особенностей авторской ремарки в исследуемых пьесах. Среди ярких лингвостилистических средств актуализированных в авторской ремарке мы выделяем эпитет, метафору и сравнение. Также рассматриваются авторские ремарки с учетом их объема и характерной стилистической окраски, что приводит к предположению, что их можно рассматривать как разновидность художественного прозаического текста.

Ключевые слова: ремарка, паратекст, действующее лицо, лингвостилистическая доминанта.

Hnatko Lidiya. Stage Directions as a Variety of Paratext in Tennessee Williams's «Orpheus Descending» and Thornton Wilder's «The Matchmaker». The article deals with the research of stage directions as a variety of paratext in Tennessee Williams's «Orpheus Descending» and Thornton Wilder's «The Matchmaker». The variety of stage directions in drama is defined in compliance with their location, such as: «the interior», «an introduction of the actor», «characters' emotional state», «characters' movement», «the musical accompaniment». Extralinguistic means of the personages' characterization in the communicative aspect are noted, since stage directions play a significant role in the characterization of situations and personages' emotionality. The linguostylistic and pragmatic features of stage directions are compared. Thus, among the dominant linguostylistic means used in stage directions we have traced: epithet, metaphor and simile. Stage directions are also discussed in the context of their volume and special stylistic shading, suggesting that they may be regarded as a kind of artistic prose text.

Key words: stage direction, paratext, character, linguostylistic dominant.

Стаття надійшла до редколегії
31.03.2014 р.

УДК 316.77:811.161.2

Любомира Гнатюк

Різні форми імпліцитного в міжперсональному спілкуванні на матеріалі одно- і різноструктурних мов (української, польської, англійської)

У статті розглянуто вияв різних форм імпліцитного на фактичному матеріалі української, польської, англійської мов. Досліджуються опосередковані ілюкції як лінгвістичне явище в структурі прагматики міжперсонального спілкування, зокрема в умовах міжкультурної комунікації, тому що вияв етноспецифіки

застосування комунікативної стратегії натяку є також важливою умовою ефективною міжперсональної взаємодії. Розмежовуються глузування, сарказм та іронія як різні форми опосередкованого спілкування.

Ключові слова: стратегія натяку, іронія, прагматична імплікатура, сарказм, кепкування, міжперсональна взаємодія, ефективність спілкування.

Постановка наукової проблеми та її значення. Сучасні лінгвісти відзначають: «...серед інших чинників, що забезпечують успіх мовленнєвого акту, слід назвати передусім “чинник адресата”, що впливає на спосіб здійснення мовленнєвого акту. За “чинником адресата”, тобто залежно від того, скільком учасникам та кому саме адресовані мовленнєві акти, останні поділяються на прямі та непрямі» [6, с. 230–231].

Проблему непрямих іллокуцій започатковано у працях перших теоретиків МА. Дж. Сьорл відзначав, що існують висловлення, які наділені двома ілокутивними силами, наприклад, у формі запитання може реалізовуватися прохання. Це відкриття дало змогу вченому дійти висновку, що існують два способи передачі інформації – прямий та опосередкований. У випадку непрямих іллокуцій один ілокутивний акт здійснюється опосередковано, через інший [10].

Розвиваючи погляди Дж. Сьорла, сучасні лінгвісти відзначають, що у випадках, коли намір мовця експліцитно не виражений, значення висловлення може залишатися невизначеним. Так, скажімо, вислів *Я піду від тебе не пізніше сьомої години* може бути сприйнятий у відповідних умовах як обіцянка, попередження, погроза, передбачення. Кожного разу в поєднанні з тією чи іншою ілокутивною силою буде виражати інший зміст і, таким чином, ми будемо мати справу з різними ілокутивними актами” [5, с. 8].

Дослідники опосередкованих іллокуцій справедливо вважають, що «непрямий мовленнєвий акт може бути комунікативно значно гнучкішим і дієвішим, аніж прямий. У певних ситуаціях буквальный мовленнєвий акт може виявлятися недостатньо сильним для досягнення комунікативних цілей, і внаслідок цього в намір мовця входить творення іншого – небуквального мовленнєвого акту» [2, с. 55].

На сучасному етапі розвитку лінгвістичної думки все актуальнішим постає вивчення функційно-прагматичних аспектів міжособистісної інтеракції. Відомі вчені Н. Д. Арутюнова, Ю. Д. Апресян, Ф. С. Бацевич, Т. В. Булигіна, А. Вежбицька, В. Г. Гак, Д. Гордон, Г.-П. Грайс, Т. А. Ван Дейк, А. П. Загнітко, О. С. Ісерс, А. Е. Кібрік, Є. В. Ключев, Т. В. Космеда, Дж. Лакофф, Дж. Ліч, Дж. Л. Остін, Є. В. Падучева, І. П. Сусов, Дж. Сьорл, Н. І. Формановська, О. В. Яшенкова та інші вивчають функційно-прагматичні аспекти цілеспрямованої мовленнєвої взаємодії. Але учені не надають достатньої уваги, з одного боку, опосередкованим іллокуціям як стратегії ефективною міжперсональної інтеракції, з іншого – виявам етноспецифіки мовленнєвої поведінки у кожному конкретному випадку.

Актуальним є вивчення опосередкованого застосування правил ефективною комунікації як явища позитивного і необхідного в умовах інтерперсональної вербальної інтеракції. Крім того, вияв етноспецифіки застосування комунікативної стратегії натяку також важлива умова ефективною міжперсональної взаємодії. Усе це мотивує актуальність пропонованого дослідження, а його практичне значення визначає можливість застосувати його результати у перекладацькій практиці та в низці курсів ВНЗ із проблем міжкультурної комунікації. Теоретичне значення полягає в збагаченні теорії сучасної прагмалінгвістики новими інтерпретаціями комунікативних явищ. **Новою** виступає характеристика різних виявів опосередкованих іллокуцій як маркерів меж норми, що визначають ефективність міжособистісної інтеракції в умовах міжперсонального спілкування.

Мета дослідження – розглянути вияв різних форм імпліцитного на фактичному матеріалі різних мов: української, англійської, польської. Поставлено такі **завдання:** проаналізувати застосування стратегії натяку в міжперсональному спілкуванні, виявити характерні риси різних форм імпліцитного через зіставлення моделей комунікативної поведінки мовців у різних лінгвокультурах.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Аналіз сучасних досліджень опосередкованих іллокуцій дає змогу зробити висновок, що адресант часто навмисне виражає свій комунікативний намір нечітко, залишаючи слухачеві право вибору для «пом'якшення прохань, питань і зауважень або для того, щоб сказати адресату неприємне, уникнувши неприємних наслідків для себе» [1, с. 332]. У багатьох випадках прагматична двоїстість сприйняття непрямих іллокуцій стає стратегією ефективною міжособистісного спілкування.

Наявність суперечності у змісті в ситуаціях жарту, кепкування чи відкритого глузування виражається **відкрито**, тому підтекстова інформація не прихована в імплікатурі. Ілюстрацією цього с

фрагмент розмови Роксолани з Сулейманом. Роксолана намагається виборонити козаків, спійманих турками під час пожежі у Стамбулі.

Роксолана: *Але ж, ваша величність, вони хотіли присвітити собі.*

Сулейман: *Присвітити для грабування?*

Роксолана: *Вони надто благородні, щоб уживати таке грубе слово. Вони кажуть: "Доскочити".*

Сулейман: *А що це таке – доскочити?*

Роксолана (засміялася тихо, приховуючи глумливість): *Це означає: наблизитись до чогось так, що воно стає твоїм* (Павло Загребельний. Роксолана).

Ще один приклад.

Пан Юрковський, намагаючись дошкулити Луції, щоб відомстити за невдале сватання до неї, запрошує її до танцю і відразу ж запитує з виразною інтенцією:

– *I cóż tam profesor Wilczur? Zostawiła go pani w domu?*

– *Profesor czuł się zmęczony*, – odpowiedziała zdawkowo. – *Nie lubi hucznych zabaw.*

– *Ale wynalazł sobie do tych zabaw godnego zastępcę...*

Луція збула tę uwagę *milczeniem*.

– *A zastępcą bynajmniej nie wygląda na zmartwionego swoją misją. Może być profesor i nie był z tego kontent. Jak pani sądzi?*

Луція lekko wzruszyła ramionami і chcąc zmienić temat, powiedziała:

– *Doktor Kolski jest dawnym uczniem i przyjacielem profesora. A dlaczego pan nie tańczy?*

– *Ano, wiedzież, jak wyglNeda zakochana kobieta. Przecież pani wpatruje się w tego Kolskiego jak w tęczk. A on w paniNę jak kot w szperkk. Do stu diabiyw! Oczu od siebie oderwaj nie mogNę! I cyi mi pani naopowiadaia o profesorze, kiedy się pani kocha w tym doktorku* (Tadeusz Doikga-Mostowicz. Profesor Wilczur).

Співрозмовник Луції відкрито глузує з неї. Для цього застосовує вщипливі зауваги типу *Ale wynalazł sobie do tych zabaw godnego zastępcę...* (Але для цього знайшов собі гідного заступника...), *A zastępcą bynajmniej nie wygląda na zmartwionego swoją misją* (І не виглядає зовсім, що заступник засмучений дорученим завданням), *Przecież pani wpatruje się w tego Kolskiego jak w tęczę. A on w panią jak kot w szperkę* (Прецінь, пані вдивляється в того Кольського, як в веселку. А він в паню як кіт в шпарку). Для підсилення ефекту кепкування адресант застосовує також демінутив *kiedy się pani kocha w tym doktorku* (якщо пані закохана в того докторка).

У цій ситуації варте уваги *мовчання*, яке застосовує Луція (адресат) як невербальний засіб припинення вщипливої мови з боку адресанта: *Lučia zbuia tk uwagk milczeniem* (Луція на цю заувагу не відповіла, промовчуючи). Фактичний матеріал ілюструє *мовчання* Луції як різновид підтекстової інформації у функції *перформатива*, тому що не виражає оцінювання (відсутність оцінки в категоріях *істинний / неістинний*, будучи дією, а не повідомленням про неї), з одночасним внесенням інформаційного змісту для інтерлокутора: бажання адресанта не підтримувати тему розмови.

Інші випадки ілюструють підтекстову інформацію через використання сарказму (*злосливого глузування*). Двох полонених – Блажа і Моргая – поставлено перед Ібрагімом для покарання. Ібрагім, маючи меткий розум, миттю збагнувши, що залякати цих людей не вдасться, застосовує тактику вданого співчуття:

Ібрагім: *Як це сталося, що ви не дотримали слова?*

Блаж: *Зате ми не зрадили своєї землі.*

Ібрагім (вдавано лагідно): *Ви маєте якісь бажання?*

Блаж не відповів, Моргай знизав широкими плечима. *Які це бажання у людей, що до кінця виконали свій обов'язок і мають цілковите право вважати, що таким чином сповнили своє призначення на землі.*

Ібрагім: *Хвалитесь, що дотримались вірності своїй землі? Така вірність вимагає нагороди. Султан доручив мені належно винагородити вас. Ви хотіли цієї землі – ми вам дамо її. Вас буде закопано в цю землю. Закопано живими. Яму собі викопаете самі. Щоправда, землекопство у мусульман вважається найганебнішою справою, а копання могили для себе і вкрай ганебне, але що я можу вдіяти? Та й ви не мусульмани.*

Блаж: *Так, ми християни. І тому копати для себе могили не станемо, хоч би з нас живцем здирали шкіру.*

Ібрагім (посміхаючись): *Така можливість теж існує, але ви захотіли землі...* (Павло Загребельний. Роксолана).

Інші фрагменти також ілюструють відкриту суперечність у підтексті висловлюваного, приховане у формі злосливого сарказму.

Лікар Добранецький, щоб позбутися професора Вільчура на дорозі своєї блискучої кар'єри, організовує смертельний випадок одного з пацієнтів професора Вільчура, ганебно обвинувачуючи в цьому молодого лікаря-стажистку, Луцію:

W spojrzeniu Dobranieckiego błysnął gniew. Ja? Z jakiej racji? Przecież to należy do obowiązków dyżurnego internisty.

Jego wyniośle podniesiona głowa i ściągnięte rysy wyrażały oburzenie.

Zdawało mi się... – zaczęła doktor Łucja ze łzami w głosie – odniosłam wrażenie...

Dobraniecki: *I cóż z tego? Czy pani zawsze spełnia swoje obowiązki, od których zależy życie pacjenta, tylko wtedy, gdy się pani nic nie zdaje, gdy pani nie odnosi jakichś tam wrażeń?..*

Doktor Łucja przygryzła wargi, by nie wybuchnąć płaczem. W ciszy odezwał się wzburzony głos doktora Kolskiego.

Kolski: *Spotkałem koleżankę na korytarzu i powiedziała mi, że pan profesor to załatwił... Że pan profesor jest osobistym znajomym Donata...*

Dobraniecki zmarszczył brwi.

Dobraniecki: *Właśnie, wstąpiłem doń jako do dawnego znajomego, by zamienić kilka zdań. Oczywiście zbadałbym mu serce, gdyby mi mogło przyjść na myśl, że pani tak lekkomyślnie zaniedba wykonywanie swojego obowiązku.*

Po twarzy Lucji spływały izy. Wargi jej drgały, gdy myślała (Tadeusz Doińska-Mostowicz. Profesor Wilczur).

Професор Добранецький, як і комунікант Ібрагім, грубо глузує зі свого співкомуніканта. Байду-же вдаючи, що не розуміє, що трапилось: *gdyby mi mogło przyjść na myśl, że pani tak lekkomyślnie zaniedba wykonywanie swojego obowiązku* (якщо б мені спало на думку, що пані так легковажно занедбає виконання своїх обов'язків); *Така вірність вимагає нагороди; Така можливість теж існує* суб'єкти спілкування порушують максимум якості. А цинічні питання *Czy pani zawsze spełnia swoje obowiązki, od których zależy życie pacjenta, tylko wtedy, gdy się pani nic nie zdaje, gdy pani nie odnosi jakichś tam wrażeń?* (Чи Ви завжди виконаєте свої обов'язки, від яких залежить життя пацієнта, лише тоді, коли Вам нічого не здається, коли нічого не справляє якогось враження?..), *копання могили для себе і край ганебне, але що я можу вдіяти?* свідчать про грубе порушення мовцями моральних норм щодо співкомунікантів, і тим самим меж граничної міжособистісної сфери.

Отже, в добродушному кепкуванні чи злосливому глузуванні, суперечність у змісті виражається відкрито, тому насмішка є очевидною.

Механізм створення іронічного змісту характеризується наявністю **прихованого значення**, яке суперечить буквальному значенню висловлення. Комунікативні імплікатури зумовлюють виникнення прихованої інформації, що постає завдяки здатності мовних одиниць до набуття додаткового смислу, який адресат повинен помітити.

Іронія реалізує відповідний комунікативний намір у підтексті **прихованої насмішки** і слугує певною мірою піднесенню ефективності міжперсонального спілкування. Ще Арістотель звертав увагу на те, що людині, добре вихованій, більше личить іронія, ніж блазнювання; людина, яка іронізує, жартує, щоб бавити саму себе, блазень – щоб бавити інших [8, с. 20].

Прикладом цього може бути така ситуація:

Доктору Рафаловичу, персонажу повісті Івана Франка "Перехресні стежки", хочеться якнайшвидше позбутися товариства набридлого співрозмовника Стальського, «балакання котрого псувало йому пообідній гумор». Для цього мовець (Рафалович) застосовує непрямі ілюкції, іронію, зокрема.

Рафалович: *Але я не хотів би забирати вам час.*

Стальський: *Але ж прошу! Що мені з ним робити! Додому не хочеться йти, а канцелярія не втече.*

Рафалович: *Значить і ви кавалер, коли вас не тягне додому?*

Стальський: *О, не вгадали!.. Я жонатий, уже десять літ. Але моя жінка ге-ге-ге – уцивілізована настільки, що не скаже мені нічого.*

Рафалович: *То, певно, її тут нема, виїхала десь на село?*

Стальський: *Ні, пане, сидить дома.*

Рафалович: *Ну, то, може німа, – вибачайте, що так скажу.*

Стальський: *Ні, не німа.*

Рафалович: *Ну, в такім разі се якась ідеальна жінка. Перший раз чую про жінку, котра може нічого не сказати мужеві, коли не прийде в пору на обід* (Іван Франко. Перехресні стежки).

Щоб досягнути поставленої комунікативної мети – позбутися набридливого співрозмовника, адвокат Рафалович застосовує передусім загальновідоме прагматичне кліше *не хотів би забирати вам час з іллокутивним змістом хочу закінчити розмову*. Для тактовнішого співрозмовника, ніж Стальський, застосування такого ввічливого кліше у формі непрямой ілокуції було б більше ніж достатньо, щоб зрозуміти ілокутивну силу висловлення і водночас комунікативний намір адресанта. Та у випадку офіціала так не сталося. Це змушує меценаса Рафаловича конкретизувати свій первинний намір радикальніше.

Іронічний підтекст реплік мовця (Рафаловича) типу *і ви кавалер, коли вас не тягне додому; певно її тут нема, виїхала десь на село; то, може, німа; се якась ідеальна жінка* тощо підсилюється в міру того, як слухач (Стальський) вперто не хоче розуміти «між рядків» комунікативної інтенції інтерлокутора. Вибраною комунікативною стратегією із застосуванням непрямих ілокуцій та іронічного підтексту адресант (Рафалович) досягає поставленої мети, про що свідчить перлокутивний ефект комунікативного акту, виражений висловленням *попрощався зі Стальським і пішов до свого готелю*.

У наведеній ситуації можна говорити про застосування мовцем (Рафаловичем) комунікативної тактики етикетного неконфліктного спілкування.

Іронічний зміст проаналізованих ілокуцій створюється не так через протиставлення, як завдяки *невідповідності* між прямим змістом висловлень і їхніми справжніми прихованими значеннями.

Невідповідність більше відповідає природі іронії, ніж *протилежність*, що й засвідчує ситуація розмови між леді Керолайн і Гестер, де прихований підтекст не є запереченням буквального.

Lady Caroline: *I believe this is the first English country house you have stayed at, Miss Worsley? You have no country houses, I am told, in America?*

Hester: *We have not many.*

Lady Caroline: *Have you any country?*

Hester (smiling): *We have the largest country in the world, Lady Caroline. They used to tell us at school that some of our states are as big as France and England put together* (Oscar Wild. A Woman of No Importance).

Вживаючи омоніми англ. слова *country* (країна, батьківщина) та *the country* (сільська місцевість, поза містом, на селі), Гестер у формі гри слів застосовує іронію. Висловлюючи *Ми маємо найбільшу country (країну) в світі*, а також *територія деяких наших штатів є така, як Франція та Англія разом узяті*, американка імпліцитно насміхається над зазнайкуватою леді Каролайн.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Із аналізованого матеріалу випливає: у наведених іронічних висловленнях насмішка мовця прихована в підтексті, що не суперечить правилам ефективного спілкування. В інших випадках – чи то добродушного кепкування, чи злосливого глузування – насмішка очевидна, що є грубим порушенням максими такту.

Дослідження різних форм імпліцитного, їхніх вербальних і невербальних виявів у міжперсональній взаємодії вимагає подальшого дослідження для напрацювання основних параметрів категорії комунікативної ефективності в міжкультурному інтерперсональному спілкуванні, зокрема для встановлення спільних і відмінних площин реалізації різних форм імпліцитного: з відкритою суперечністю у підтексті висловлюваного чи прихованою суперечністю в імплікатурі, зокрема з актуалізацією різних типів пресупозицій.

Джерела та література

1. Арутюнова Н. Д. Фактор адресата / Н. Д. Арутюнова // Изв. АН СССР. СЛЯ. – 1981. – Вип. 4. – С. 356–367.
2. Вандервекен Д. Небуквальные речевые акты / Д. Вандервекен // Концептуализация и смысл – Новосибирск, 1990. – С. 31–61.
3. Гнатюк Л. Косвенные речевые стратегии межличностного общения как функционально-коммуникативный языковой феномен (на материале русского, английского, польского языков) / Л. Гнатюк // Актуальні проблеми іноземної філології: лінгвістика та літературознавство : міжвуз. зб. наук. ст. / гол. ред. В. А. Зарва. – Бердянськ : БДПУ, 2012. – Вип. VIII. – С. 54–62.

4. Гнатюк Л. Прагматичні й функціонально-комунікативні особливості імплікатури іронії [Текст] / Л. Гнатюк // Лінгвістичні студії: зб. наук. пр. / Донецький нац. ун-т; наук. ред. А. П. Загнітко. – Донецьк: ДонНУ, 2011. – Вип. 23. – С. 131–137.
5. Струк Т. М. Взаємовідношення семантичної та прагматичної структур висловлювання / Т. М. Струк // Іноземна філологія. – Львів, 1992. – Вип. 103. – С. 3–8.
6. Штерн І. Б. Вибрані топіки та лексикон сучасної лінгвістики. Енциклопедичний словник / І. Б. Штерн – К.: АртЕк, 1998. – 336 с.
7. Hnatiuk L. Implicit Negation in Irony in the Conditions of Interpersonal Communication / Lubomira Hnatiuk // Культура народів Причорномор'я. – Симферополь: Межвузовський центр Крим, 2009. – Вип. 168, т. 1. – С. 166–168.
8. Łaguna P. Ironia jako postawa i jako wyraz (z zagadnień teoretycznych ironii) / Piotr Łaguna. – Kraków: Wydawnictwo Literackie Kraków-Wrocław, 1984. – 91 s.
9. Leech G. Principles of Pragmatics / Geoffrey Leech. – London: Longman, 1983. – 250 p.
10. Searle J. Indirect Speech Acts / John Searle // Syntax and Semantics. Speech Acts, ed. by P. Cole and J. Morgan. – New York: Academic Press, 1975. – Vol. 3 – P. 59 – 82.

Гнатюк Любомира. Разные формы имплицитного в условиях межличностного общения на материале одно- и разноструктурных языков (украинского, польского, английского). Лингвистика последних десятилетий показывает неуклонный интерес к косвенным стратегиям речевого поведения. В статье проанализированы прагматические тактики косвенных речевых актов в условиях межличностного общения на материале украинского, польского, английского языков. Исследуются косвенные иллокуции как лингвистическое явление в структуре прагматики межличностного общения, особенно в условиях межкультурного взаимодействия. Проанализированы некоторые национально-культурные особенности разных тактик косвенных речевых употреблений, а также значимость непрямых формулировок для успешного речевого взаимодействия, для достижения запланированного прагматического результата. Разграничиваются разные формы имплицитного. Определяется взаимозависимость косвенных стратегий коммуникативной интеракции и эффективности межличностного общения.

Ключевые слова: косвенная речевая стратегия, ирония, прагматическая импликация, сарказм, насмешка, межличностное взаимодействие, эффективность общения.

Hnatiuk Lubomyra. Different Forms of Implicitness in the Conditions of Interpersonal Communication on the Material of Related and Non-Related Languages (Ukrainian, Polish, English). The article is focused on the indirectness as the strategy of interpersonal communication and on the role of indirect communicative tactics in the hinting strategy in order to achieve the desirable perlocutionary effect. Linguistics of the last decades demonstrates the deep interest to the hinting strategies of interlocutors' speech behaviour. In the article the pragmatic tactics of hinting strategies are analysed in the conditions of interpersonal communication on the material of Ukrainian, Polish, English languages. Indirect illocutions are investigated as the linguistic phenomenon in the pragmatic aspect, by the way, in the conditions of intercultural cooperation. Some specific national and cultural features are analysed. Different forms of indirectness are differentiated. The attention is paid to the ironical utterances in comparison with another implicit forms like sarcasm or mockery.

Key words: indirect speech strategy, irony, pragmatic implicature, sarcasm, mockery, interpersonal interaction, efficiency of communication.

Стаття надійшла до редколегії
04.04.2014 р.

УДК 811.111'373.43'373.612.2 (73)

Ірина Гуменна

Тропеїзація неологізмів американського варіанту англійської мови

У статті виявлено взаємозв'язок суспільно-політичних подій США та утворення нового пласту вокабуляру англійської мови. Доведено, що продуктивним способом узагальнення знань та фіксації їх на мовному рівні є метафора, що породжує тенденцію до тропеїзації. Проаналізовано сфери, які є джерелом та реципієнтом метафоризованих лексем. Проілюстровано використання метафор як основ для телескопії, основоскладання, творення неологізмів афіксальним способом та за аналогією. Описано функціонування тропів в американському варіанті англійської мови.

Ключові слова: неологізм, метафоризація, сфера-джерело, сфера-реципієнт, тропеїзація.